

A „KELET” előfizetési díja:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva	
Egész évre	16 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy órá helyben	1 frt 50 kr.
Egyes szám ára	7 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői szállás:

Főter 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Hirdetési díjak

Hatszor hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbestel Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. [Weiss Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest Szervizator 5. sz.]

Nyitólírt cikkek

garmond sora után 25 kr. ázetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Fajérdekeink.

II.

Hogy a kath. magas klérus, mi a nemzeti szellem és nyelv terjesztését, népünk gyarapodását illeti, nem áll föladatainak magaslatán, az olyan bizonyos, mint kétszer kettő: négy. Az egyik kath. főpap szentvérdéllyel gyűjti a növénypéldányokat, de nem látja, hogy felekezeti iskoláinak termeiben és külsőben minő mérges burjánok sarjazzanak ki; a másik főpap megadja a legmagasabb praetium affectionist is a képekért, festményekért; pompás képtárt gyűjt össze a maga gyönyörűségére a gazdag pénzforrásokból, melyekkel rendelkezik; de nem veszi észre, mily szármalmas és szegénytelen képet nyújt fajérdekeink tekintetéből a gondjaira bízott egyházmege; a harmadik főpap tudományos buvárlatoknak szenteli magát, könyvei közé temetkezik, egyébel aztán nem törődik, kivált azzal nem, hogy népe, saját faja tanulatlan, buta maradjon e közben elveszti nemzetiségét, beolvad oly idegen népelemekkel, melyek a műveltség legalább fokán állanak a melyekbe való olvadás: nem csak kulturai súlyedés, de nagy nemzeti pusztulás is egyszersmind.

Főpapjaink azt hiszik, hogy eleget tettek kötelességüknek a nemzet iránt, mely őket annyi jóval halmazta el, ha nagy szenvedéllyel egymásra alapítják az apácza-kolostorokat, melyekben a nemzetleányai minden egyebet, csak nemzeti szellemet nem szívnak magukba. Segélveznek koldusokat, házi- és más egyéb szegényeket, de azt egyik sem árulta el még eddig, hogy érzi-e volna ahoz: mily roppant szolgálatot tehet a nemzetnek az iskolaügy erélyes, hatalmas felkarolása által. Melyik magyar kath. főpap híres arról, hogy a népnevelés terén törvényszerűleg és rendszeresen terjeszteni, gyarapítani akarná a magyar elemet? Egyik sem. Pedig mekkora hatalom van a kezökben! Az egy Ipolyit kivéve, egyetlen egy kath. főpap sem árulta még el eddig, hogy felfogta, igazán átértette volna nemzeti missióját. Nem ezt, de még azt sem árulták el, hogy e missióról akár csak homályos sejtélemmel bírnának. Kiszurják a nemzet szemét egy csillagvizsgáló toronnyal, a magok privát gyönyörködésére drága pénzen összerakott növény- és képgyűjteményekkel, kótes becsü apácza-kolostorokkal s szerte-kürtöltetik a lapokban ez irányban gyakorlott költekezéseiket. Ez az egész. Ennyit tesznek ők a magyar faj gyarapítására ama roppant javadalmakból, melyeket nekik a haza földjéből

a magyar királyok adományoztak! Ha főpapjaink csak sejtelmével bírnának is hivatásuknak, lehetséges volna-e pl. az, hogy az erdélyi kath. püspök székhelyének közvetlen tőszomszédságában, Borbándon, a kath. magyar hívek elfelejtsék anyanyelvüket és eloláhosodjanak? Lehetséges lett volna-e a felvidéken az a nagymértű pusztulás, melyet Grünwald könyvéből idéztünk; és lehetséges volna-e az oly botrányos élet, melyet ismét Grünwald beszél el? Ó ezt mondja: „A felvidéken nagyobb feléközeti tanítóképző csupán Nagy-Szombathban van, hol Magyarország primásának egyházmegyéje számára nevelik a tanítókat.

Ez az intézet azt a benyomást teszi, mintha kitűzött czélja a pánszlávismus terjesztése volna s egyik főoka annak, hogy Pozsony, Nyitra és Trencsén katolikus tanítóik között annyi a sok pánszláv izgató. A két vezetőtanár ismeretes pánszláv izgató s megfoghatatlan, hogy Magyarország primása ezeket az embereket az intézetben tūri annak daczára, hogy a kormány az egyik tanár két iskolai könyvét haza ellenes irányra s a magyar történelem irányatos meghamisítása miatt eltiltotta... Magyarországnak primása talán tudomással sem bír (!!!) arról, hogy tanítóképződjében a pánszlávismus uralkodik, valamint bizonyára nem tudja azt sem, hogy a szintén Nagy-Szombathban levő s a primás védnöksége alatt álló Szt-Adalbert-egylet, melynek a népiskolák számára kiadott tő könyvei közül kettőt a kormány államellenes szellemük miatt kénytelen volt eltiltani, szintén a pánszlávismus szolgálatában áll.

Van-e becsületese érzelmű magyar, ki e sorok olvasására nem érezné, hogy fölkarodik epéje és vére?

Ilyen feje van a magyar catholicismusnak! S régi, de ép oly igaz mondas, hogy „a capite foetet piscis”. Simor János bíbornok és hercegprimás, már multjánál fogva sem az az ember, kitől fajérdekeink istapólasát, előmozdítását várni lehetne. És ennek az embernek mily roppant erkölcsi és anyagi hatalom van a kezében!

Grünwaldot senki sem vádolhatja anti-katholikus érzelmekkel.

Ő erős konservatív meggyőződésű és érzelmű ember s mint ilyen gyöngéd érzelmekkel viseltetik a felékeztetés s különösen

a catholicismus iránt. Elárulja ezt könyvében több helytt is. De sokkal erősebb benné a magyar érzelem, hogy sem el tudná hallgatni a bűnös játékot, melyet némely katolikus főpapok űznek fajunk s nemzetünk legszentebb érdekeiből. Katolikus vagyok magam is, de lehetetlen kiméletlenül pálcázni nem törnöm a főpapság felett, mely annyira visszaél meg nem érdemelt kiváltságos helyzetével s tökéletesen igazat adok a zólyomi alispánnak, midőn ezeket mondja: „Ha a közönség azt látja, hogy egy magyar főpap védnöke egy pánszláv együletnek, melynek iskolai könyveit a kormány államellenes tartalmuknál fogva kéaytelen eltiltani; ha pánszláv szellemű tanító-képző intézetet tart fenn; ha papjai nyíltan izgatnak a magyar állam ellen s Oroszország mellett, a nélkül, hogy őket sujtáná; ha egy magyar főpap egyházmegyéjében látható a magyarok eltőtosítása saját papjai és tanítói által, a nélkül, hogy ezt megakadályozná, akkor természetesen, hogy azt fogja mondani: ime a magyarállam adott a főpapságnak gazdagságot és mőltóságot, devának köztők olyanok, a kik nem is tartják érdemesnek őrködni az állam érdekei felett és saját alárendeltjeik által engedik aláásatnia magyar állam alapjait, mely őket annyi jótéteménnyel halmazta el. S megérdemlik-e ezek, hogy tovább is részesüljenek a magyar állam jótéteményeiben? S a felelet az lesz, hogy nem.”

Bizony a felelet nem csak az lesz, hanem már is az, hogy nem.

És ha mihamarább jelentékeny javulás nem áll be e téren, a Grünwaldéhoz s szerény magaméhoz hasonló felszólalások egymást fogják érni s nines az a bíbornoki süveg, mely visszariassza a fölbáborodott magyar közvéleményt, midőn számon kérendi ez uraktól sáfárkodásukat! Hogy ezuttal igen hosszúra ne terjedjek, kénytelen vagyok azokat, miket e tárgyban elmondani óhajtok, egy harmadik és utolsó cikkre halasztani.

Szathmáry György.

— A kiegyezési alkudozásoknak a két kormány, a quóta-deputációk tárgyalásainak eredménytelen volta miatt, mint a „N. fr. Presse” írja, nem tekintik befejezetteknek, s a kiegyezés létrehozásának reményéről nem mondott le. A

gedte át magát s magával ragadott, felizgatott mindenkit, egész az örület fokáig vagy a mily lehangoltságig, mintha szereplőinek minden arcjégen, minden tagmozdulatán uralmat gyakorolt volna. Ily módon kénszerítette szereplőit a felvett eszme keretében megmaradni, mert e némajátékoknak, melyeknek többnyire ő volt szerzője, mindig tisztán kifejtett, következetesen kivitt alapeszmájuk volt.

Máskor ismét egy-egy kis vig dalmű előadására vállalkoztunk, s ki gondolná? annyira mentünk, hogy egész dallamokat, sőt karénekeket rögtönzöttünk hozzá, melyekből nem hiányzott az óshang, s az ismert dalművekre való visszaemlékezés szolgált hozzá alapul. Néha az a szeszélyünk is jött, hogy valamely darabot emlékezet után játszódjunk el, melyhez a szöveg nem volt kezünk között, s melyre csak egy homályosan emlékeztünk. Az ily határozatlan visszaemlékezésben sok báj feküdt, s a gyermekekre nézve, kik a darabot nem ismerték, az újdonság csábával bírt. Egyszerű, előleges magyarázat után csakhamar felfogták az egésznek lényegét, és néha más és jobb fordulatot adtak neki, mint a hogy mi értelmeztük, s mindnyájan el voltak ragadtatva, midőn láttuk, hogy jobb jellemeket s találóbb jeleneteket alakítanak, mint minők a szövegben találhatók.

(Folyt. köv.)

Mastai Feretti és a női szív.

YACANO F. M. UTÁN.

(Folytatás és vége.)

A „halvány katona” — így nevezték akkor — valóban nem mindennapi jelenség volt a nők szemében, fellépése pedig a férfiak előtt is imponált.

Mastai Feretti hadnagy (e kép az akkori

magyar miniszterek, e lap szerint, apr. 26-án Bécsbe mennek, hogy a differentiák íggyelítésére a további lépéseket megtegyék. Husvét után nem sokára, talán a hónap végén, a delegációk ujra egybehivatnak; ennek oka állítólag az, hogy a magyarok a közös budget meg nem állapított volta miatt az állami költségvetést fixirozni akadályozva vannak. A bosnyák menekülők számára ekkor valószínűleg új hitelkötetés terjesztetik elő.

— A m. k. belügyminiszterium a keleti harczter területéről átszámazható ragályos betegségeknek a magyar korona országaitól lehetőleg távoltartása végett az országos közegészségi tanács-hoz, mint tudományos testülethez, a következő kérdéseket intézte:

I. Célzárának mutatkozván, hogy azon kőteges hagymáz, melynek behurcolásától tartani lehet, a közönség által is felismertethessék, közlendő lenne ezen betegség jellege, kórképe és lefolyása.

II. Vajjon e betegség ellen nem volna-e, az újabb gyógyelvek s tapasztalatok alapján hatályosnak mutakozó egyszerű s kisebb helységekben is könnyen kivihető gyógykezelés és gyógyserelés alkalmazható, melyik legyen az s nem lenne-e czélszerű azt orvosokkal, különösen pedig a vidéken alkalmazandó járványorvosokkal közölni?

III. Nem volnának-e továbbá a járványos betegak befogadására felállítandó szükség-kórházak felszerelésénél és berendezésénél, a járvány jellegéhez képest, bizonyos gyógytani elvek, vagy föltételek követendők, és ha igen, melyek azok?

IV. Mikép óvhatják magukat a betegakkal foglalkozó orvosok és ápolók legsikeresebben a ragály veszélyétől?

V. Melyik volna — figyelemmel a fertőztetlennitendő tárgyakra, a leghatályosabb fertőztetlennitő szer s a leghatályosabbak közül melyik volna legkönnyebben s jutányosan megszerelhető?

VI. Tekintettel arra, hogy nemcsak azon helyiség, a hol a ragálybetegak elhelyeztetnek, hanem előre láthatólag bizonyos mérvben maga a körleg is nagyobb kiterjedésben ragályozva lehet: nem lenne-e az újabb kísérletek alapján maga a ragályozott helyi körleg is, az emberek és állatok egésziségének kockázata alá nélkül, valamiképen fertőztetlennitendő s ha igen, mily módon és mily elővigyázati intézkedések megtartása mellett?

A keleti kérdés.

A congressus közlelbbi összejövetelére nyujtanak kiáltást a londoni táviratok, bár meglehe-

években egy grónóhöz irt levél után van adva) magas, karcsu, rendkívül nyílt szívű (a levél táj-szólása szerint dirrnt) férfi volt; utóbbi tulajdonsága nagyobb hatású volt, mint a legvalódiabb óriási nagyság. Nem egy izben kérték fel a szobrászok és festők, hogy szolgálna nekik mintaképül. Alakja megragadó szép volt. Összpontosulva lehetett ebben találni a görög szobrok kecseltjes pongyolaságát az erőteljességgel. Lábai és kezét leirhatatlan puhák, gyöngödéek és mégis erőteljesek valának; utóbbiak átlátszó, hófehérek és mindig a legnagyobb gondozásra mutattak. Mi azonban impozans alakjából különösen kivált, az nyaká volt. Erős és teljes, a mint azt Mars szobrain szoktuk megbámulni.

Szép sőtét haja sem nem volt egészen göndör, sem pedig egész sima, hanem selyempuha, oly puha, mint a hullámzó nő haj, melyet illatszer még nem érintett.

Ragyogó szeméből életkedv, élnétség, finomelműség, s mélyen gondolkozó ész szóltottak. És csak a szép száj állott ellentétben a még szebb szemekkel, ajkaim — bármennyire is szívből nevetett legyen — (pedig nyájasan és szívélyesen nevetett egész életében!) a méltóság vonásai mindannyiszor meglátszottak.

E fájdalom, melyet inkább bűnnek lehetett volna nevezni, nem annyira a jelen miatt, mint inkább régt elűtött idők, valami elvesztett és többé soha el nem érhető felett mutatkozott.

Határozott, vidám, lovagias fellépése, azonban, mind ez által legkevésbé sem szenvedett.

Vig volt a vidámok közt, jókedvű a jó barátság közt, és erélyes, sőt szigorú, ha a katonai szolgálat úgy kívánta.

Pes... Giulia nem vala hű; de körül-véve látta magát számos [magasrangú udvarlótól, kit azonban a szép donna is szeretett volna, az csak is Mastai gróf volt.

Barátnője lett Mastainak, barátnője azon szabad, nemes értelemben és módon, a mint a

tős, bizon/talan alakban s nem egészen kétségtelen hitelességgé forrásból. A londoni Echo hoz egy hirt, hogy a congressusra való meghívók még tegnap este szétküldtetek, még az 1856. és 1871-ki szerződéseknak, a san-stefani szerződéssel való egybevetése — tehát az angol programm — alapján. Így olvasva a hirt, [azt kellene hinni, hogy Anglia a meghívó, s hogy ennél fogva immár ténynyé vált az Anglia és Oroszország közt még csak imént is fennforgott differentiák elintézése. Egy másik távirat azonban — ugyan-csak az Echo alapján — azt jelenti, hogy a fentebbi alapon való meghívás Londonba érkezett — csak az a kérdés, hogy honnan és kitől? Nem lehetetlen, hogy Oroszországtól, mely ezen formába takarja előbbi álláspontjának föladását, vagy látszólagos föladását; s lehetséges az is, hogy — Oroszország belenyugvása után — azon hatalom részéről indultak el az új meghívók, mely előbb bécsi, azután berlini conferenciára hivta meg a párisi szerződés aláíróit, tehát monarchiánk részéről; vagy, harmadik esetben, a jövőbeli házi-gazdának tekintett és az előzetes [conferentia létrejöttén buzgólkodott német cabinet részéről. Bármiként legyen is, — s remélhetőleg csakhamar világosság derül e kérdésre, — ha csak maga a hír igaz, arra kell következtetni, hogy Oroszország fölhagyott az ellenszégüléssel s megegyezett Angliával a congressus előföltételeire nézve.

Konstantinápolyban ismét nevezetes, nagyfontosságu fordulat ment végbe. Achmed Vefik pasa kormányelnök, kinek állása, mióta a portán az angol és az orosz befolyás egymás kölcsönös kizorításán működik, már többször ingadozóban volt, végleg lekötözött s a szultán elbocsátotta őt. Achmed Vefik tudvalevőleg az orosz befolyás legnagyobb és makacs ellensége volt, s minden érjével az Angliához csatlakozás mellett működött. Bukása egyértelmű [tehát az orosz befolyás felülkerekedésével — egyidőre legalább. Nevezetes momentum az, hogy a kormányelnökkel együtt a sejk-ül-izám is lelépett méltóságáról, [a mi szintén az orosz áramlat tulerősdésére vall, — nemkülönben az is, hogy a szintén angol-barát Mehemed Rusdi és Szavfet pasa nem fogadta el a kormányelnökséget, melyre a volt párisi nagykövetet, Szádik pasát, nevezte ki az orosz [nagyherceg befolyása alatt állani látszó szultán.

Az oláh kormány csakugyan el van határozva hadseregét hozzánk szállásolni át, ha az oroszok le akarnák azt fegyverezni. A külügyminiszter határozottan kijelentette ezt az oláh alsóház legutóbbi ülésén, mondván, hogy az oro-

férfi és nő közötti barátság csakis Olasz- és Magyarországon képzelhető és mutatható ki.

A „szüzies” német hajdon a férfival való barátság alatt mindannyiszor egy kis szerelmi historiát is akar látni, s ehez ha a „tudnivaló” blastrumpf” professortól még pláne órákat is vesz! A francia nő [szinte. Kineveti a férfit, ha ez szerelméről beszél neki. S az orosz nő? Az meg így szól a drága férfiuhoz: „En legyek barátnője!” Válasszon meg előbb babájának s akkor!

Olaszországban létezik azonban a férfi és nő közötti valódi barátság, főleg a fiatal korban, hol az ember legkevésbébbé hinné. Ily barátság létezett Mastai és Giulia között is.

Derült, szép tavaszi nap volt; tavaszi nap, milyent csak is Italia kék ege [képes fölmutatni. A természetnek minden lényre örült; legszebb virágában pompázott — édenkerthez hasonlóan — a természet, és örülni látszott, hogy isten kegyelméből a szép ég azurját élvezheti.

De maga a természet alkotója árasztá ez órában kedves gyermekeinek szívőbe a gyönyörű tavasznak minden örömeit. És a gyönyörűk daczára, hogy volt lehetséges, hogy Giulia és Mastai a siesta óráit a „Bevilacqua” parkjában együtt elcséltálgatták? Soha sem látott volna a világ gyönyörűbb párt, mely jobban találta volna egymáshoz, mint ezt. Giulia szájából bizonyára soha sem jött ki oly szó, mely Mastainak értésére adhatta volna, hogy őt szereti, maga Mastai pedig a gond- és szerelemnélküli vidámságnak jelképe volt.

De volt egy pillanat — és ezt figyelmeles és részrehajlatlan szemek csakhamar észrevették, melyben — a két szív között, mely egymással annyira szerette, valódi szerelmi vallomás történt.

Nem Giulia varázs szemei, sem forró ajka, hanem elbájoló hangja mondta, hogy „szerelek”.

És nem Mastai szemei, nem ajkai adák a választ, melyet a nő lovagától valóban nyert.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Az ödenweileri kastély.

Elbeszélés.

Írta:

Sand György.

XIV.

Befejezés.

(Folytatás.)

Czecilia most karon fogott és bevezetett a Stella és Beatrice szobájába, mely egy keskeny folyosóval összeköttetésben állt e toronyszobáskával.

Stella nagyon elpirult, de még sem ellenkezett, hogy belépjen.

Czecilia ifju kedvesem szüzies fekhelyéhez vezetett, s ott az égy fejéről né is ismertem egy általam festett kis madonna-képe, a kis Jézussal, melyet azelőtt két évvel adtam volt el egy turini kópárusnak. Cecilia utóbbi utazása alkalmával vette meg a képet egy barátnője számára, s most azt is bevallották nekem, hogy Stella, ki két hónap óta Celót s a Boccaferri oly gyakran hallotta rólam beszélni, nagyon vágyott megismerkedni velem. Cecilia már előre is, a nélkül, hogy valakinek szólna fölére, azon gondolatot táplálta, hogy kettőnk egyesülése oly szép ábránd, mely egy napon még meg is való-sulhat.

Stella ugy látszik kitalálta Cecilia e vágyát.

— Annyi bizonyos, szólt ez hozzám fordulva,

szokkal össze nem tűzhetnek, s az összetűzés elől a „Kárpátokba” vagyis Erdélybe húzódnak vissza.

Szerbiáról az hallatszik, hogy e hó 27-ikén ünnepélyesen ki fogja hirdetni függetlenségét a san-stefanoi békekötés alapján. Csak nagyon el ne találjanak bizakodni ez alap biztosságában!

BUKURESTI SZEMLE.

A törvényhozó testületek ülése május 1-ig meghosszabbított.

Helyesen történt, mert a haza atyjai, hirszerint, forradalmi ténre akartak lépni. Beszéltek szélitben, hogy a képviselőház is permanens akarta magát nyilatkozatni mindaddig, míg a haza sorsa valamire eldül. „Nem adunk hitelt a híreknak, de a rossz ajkak vitatják, hogy a mostani kormány alatt minden lehetséges, főleg midőn naponként két arany a díj és a munka éppen semmi.” Ilyen tőrszúrások bõven kap a vöröspárt a kisebbségben levő, de erősen forgolódo főjérfpárt lapjaitól. Különösen a „Timpul” — Idő — tünteti ki ellenszenvét a vörös miazisterek ellen. Ime egy kis mutatóvány. „A sanstefanoi béke villámként esett kormányzó nagy politikusaik közé. Könnyelműség és rövidlátás ezen államférfiak (?) magaviselete. Nem elég, hogy hibát hibáztak megkövetel el, de a midőn tehettek is volna valami jót, azt is merőben elrontották pl. Bessarabiá ügyét. Ennek megoldására két út volt lehető: vagy kieserlni Bessarabiát, vagy pedig eleitől fogva kereken viszsautasitni. A kormány ezek helyett egy harmadik utat választott.

Sohasem utasította vissza határozottan, hanem vagy beleegyezett szóval a cserébe, vagy hallgatott és így reményt nyújtott Oroszországnak. Midőn aztán igen-t vagy nem-et kellett mondani, megdöbbsent az egész ország által nyilvánítt nemtől. Erre Oroszországi megharagudott és a sanstefanoi béke pontjaival válaszolt. Az ország fájdalma és méltatlankodása Oroszországi magaviselete felett szertelen nagy, de a kormány is felelős, mert reménylen engedte Oroszországnak, hogy Bessarabiát megkapja s ime egyszerre hátat fordított Oroszországnak. Ezzel megsértette ama győzelmes császárságnak önértétét. Most már tudjuk, hogy mi történt. Könnyen megeshet, hogy Románia oda lesz dobva Oroszországi bosszújának. Most ugyan felig-meddig megszabadultunk, de a veszély Anglia és Ausztria fellépésével még nem múlt el. A külföldi jó hírek el ne altassanak minket. Valameddig a keleti kérdés nincs megoldva Románia sorsa kártyára van téve, s ha a hatalmak valamiképpen egymás között megtalálnak egyezni, Románia nem fog előttük a béke megkötésénél akadályul szolgálni. Bratiano egyet elfeledett. A diplomaták sima szavai semmibe vehetők. Ha Gorcsakoff mosolygott neki, miért ne mosolyoghatna Andrássy gróf is?

Andrássy gróf visszaadta neki a látogatást. Ez a legelémibb része az udvariasságnak. A Romanul azonban ezt nagyra felfújja. Szerinte Bessarabiá ezzel már meg van mentve. Haj, de nagy a különbség a szavak és tények, a remény és valóság között!!

Midőn a sanstefanoi békepontokat olvasták, miniszterek megváltak semmisítve. Gorcsakoff hercege, Ignatieff a mosolygó diplomaták!! Bratiano, Cogalniceanu egész barátságban hitték állani velők, sőt egyenlőknek tartották magukat. Kegyetlen csalódás! Azonban ne tréfáljunk. Még lemondással is fenyegettek az orosz kormányt, de emiatt a sanstefanoi béke pontokon egy

Egyszerre megtudta az egész vidék, hogy Mastai soha sem fog nőt — Giulia pedig férjét szerelnei — oly értelemben, a mint a szerelem azót más halandók felfogni szokták.

Rá nézve ő volt az egyedüli férfi, kinek szívét zálogul adhatta volna, s kinek szerelmét legdöntetlebben, legnemesebb módon viszoazonni képes lett volna.

És ő? ő talán megtalálta volna benne éle-ének boldogságát, ha nem lett volna oly nagy mértékben lelkiismeretes!

Az orvosok megnyugtatták a fiatal gróft, ki több ízben rohamos idegben szenvedett és azzal biztatták, hogy baja mulékony és hogy az nem leend kárára.

De Mastai gróf a végletekig lelkiismeretes volt; lelkiismeretességét nem egyhamar fogja valaki fölmlalni. Egy jövendőt-mondó asszony, ki talán azért, hogy italt, tudományát jobb áron eladhassa, következtetést mondá a holdvilágos este a fiatal grófnak: „Comte! betegesged, bár mennyire is jelentéktelennek lássák az, igen könnyen átme-het leendő nődre és gyermekeidre.”

Nem értem, hogy a vidám tiszt, hogy volt képes e tulajdonság lelkiismeretességé miatt, a szerelemről örök időkre lemondani, de azt se tudom, miként és minő szavakat talált arra, hogy Giulia Contessinalnak megmondja, miszerint számára a szerelem roszai soha, de soha sem virulhatnak, s hogy minden alkalmat kerülnie kell, hol a szerelmi szót csak fel is említi. Ismeretes dolog, hogy Mastai ez időben a katonai szolgálatból kilépett, s a papi rendet választotta, hogy többé szeretni még csak alkalma se lehessen soha.

Cs. Rákosi.

betűt sem változtattak meg. A radikálók szörnyen megharagudtak Oroszországra, nem az ország érdékei miatt, hanem azért, hogy bukás szeléré-juttatja őket. És ekkor mit tettek? Eszükbe jutottak Ghika János és Sturdza Dóme török barátai, kiket a pandini és plevain események porral takartak volt. Két nagy bojár, kik lelkükből utálják ama párt politikáját és ők még is a Bretiano szláv-forradalmi párthoz csatlakozának. Meg van oka ennek is, de most nem szolhatunk.

Elég az, hogy bámulatos szolgálatot tettek a Rosetti-Bretiano pártnak. Valahányszor demagóg és társadalom ellen törekvéssel vádoltattak; oda biggyeztetették ezt a két nevet, mondván: ime a nagy hirtoku bojárak is velünk vannak. Mígön pedig szemükre lobbantották, hogy Oroszországi biztatására a forradalmat szitogatták, ezt felelték a nyugatitáknak: nálunk csak két török barát van u. m. Ghika János és Sturdza Dóme. A külföldi közvélemény nem pillanthat be a mi belügyi politikánk színefái mögé. Még a diplomaták is megengedik magokat csalatni. Például 1876-ban egész nyugat Európa támogatta Bratiano-ot és pártját mint a béke és török ügy híveit, mint Ghika és Sturdza védenőit. Ki mosolygott akkor legjobban bajusza alól, mint ama hatalom képviselője, ki jobban ismeri belügyünket és embereinket mint tulbuzgó ügytársai . . .

Elég az, hogy Rosetti-Bratiano meg fujták az emancipációt trombitáját és Gyika, Sturdza feledve lettek. Azonban a sanstefanoi eredmény után Rosetti eszélyesnek találta előrán-tani őket. Azonban ez a sokszoros öszszeszerzés kibékülés, urszine változása, elv tagadás, most orosz, majd nyugati politika folytatás, melyben, nincs logika, nincs öszszintesség, nincs becsületesség, nem fog egyébre vezetni, mint a legvégzetesebb eredményre.

Beleegyültünk egy olyan háboruba, mely minket nem érdekelt és a melyet érdekeink ellen oldottak meg, holott győzők lettünk volna. A sanstefanoi békepontok megnyeréséért feláldoztunk 15 ezer derék vitézt s valami 2—3 száz millió frankot. És ime azon férfiak, kik ilyen eredményt viték ki, elég szemtelenség — au nerusinarea — magukat továbbra is felajánlani a nemzet vezetőinek új pályán, más viszonyok között, újabb kalandokra. Ezek az emberek azt hiszik, hogy az események is épen olyan hajlékonyok — mladosi — mint az ők lelkiismeretük. Azonban ugy müködték, hogy ma bárhová tekintünk, mindenütt ellenségekre bukkanunk. Ha — a mitől az ég övjön — ui háboru ütne ki, bizony igen könnyen a győzelmes birtokába juthatunk, bárki leend is az. És ha aztán békét kötnek, bizony megeshetik, hogy a mi kárunkra kötik meg azt is azok, kiket a veres kormány minden méltóság nélkül szolgált és oktanulni felbocszantott. Ez a jutalmak az elvtelen politikának, melyhez még a leg-hívtányabb önérdék is csatlakozott. Így itéli el Bratiano-Rosetti politikáját a „Timpul.” Mi szemléinkben folytat hangoztattuk, hogy a kozák barátság Romániát végpnstulára juttatja. Akkor a fejrpart lapja is a Sofia templom ísholdjainak a Boporusba való dobálásáról ábrándozott. Szép idők voltak, de hirtelen eltűntek . . . Ma bizony okosabb dolog lenne a közös ellenség ellen egyesülni, mint a pártharezot, mint a román példabeszéd mondja: a csontig vinni. Itt ugyan nincs a fusióra kilátás! . . . Ők maguk belátják, hogy a békére nincs legkisebb esély. „A perlekedő hatalmak közül ez sem enged, az sem enged; táplálhatjuk-e tehát azt a reményt, hogy nem fogunk egy új háboru viharaila sodortatni! A helyzetjulyos, hazánkra nézve az orosz-angol háboru valóóság gazdasági csapás, oly kormány-nal, mely eléggé megmutatta, hogy nem való a helyzet magaslathoz. Mit is tesz a mi kormányunk ilyen válságos időkben? Mit tesz? Csak egyedül ő tudja. A miniszter elnök Bécsben, Berlinben jár, azt mondják missióban, a nélkül, hogy a törvényhozó testületek erről tudnának valamit. A „Monitori” hallgat mindazok felől, a miket a külföldi lapok az ő missiójáról beszélnek. Halljuk, hogy a miniszteriumban változás leend. Cogolniceanu kénytelen visszalépni társai közül, kiknek oly hatalmas támogatást nyújtott, hogy az országot oda juttassák, a hol ma van. Nem hiszszük.

Tehát midőn a háboru kikerülhetetlen, midőn helyzetünk mindig válságos leend, midőn a törvényhozó testületek idenye vége felé siet, a miniszterelnök távol van, a kormány pedig a külvésélyekkel szemben megfejthetlen könnyt tanusit. Míg a fejérek így is ezer féle hangon panaszkodnak a vörös kormány ellen, azalatt a Romanul közli a kormány tiltakozását a sanstefanoi béke Romániát érdeklő pontjai ellen és ugyancsak szivére köti mindenik román agensnek, hogy kövessenek el mindent a végből, hogy Románia a congressusban szerény helyecskét kapjon. A sanstefanoi békének Bessarabiát, a kárpótlást és az orosz utat kijelölő pontjai serelemeské Romániára nézve. Szó a mi szó, de Cogolniceanunak ezen körlevele ügyes kére mutat. Lehet, hogy leend eredménye, ugy hiszik legalább a vörösek; hanem annyi tény, hogy ezen tiltakozás végzeteszerű is lehet Romániára nézve és már is behozta a muszka sergoket az ország szivébe. Ezeket ők, magukra hagyatva, soha kívenni nem fogják. Igaza volt tehát [Bratiano]nak midőn, mint egy jóslólag, azt mondta, hogy bár beérné Románia az eddig hozott áldozatokkal . . . Idtünk, írja a „Pressa”, hogy Andrássy gróf fogadta Bretiano Bécsben, hogy beszél a nagy kanczellárral. Azonban mind ez csak is

illem dolga, s nem Bratiano-ot, hanem a miniszterelnököt illeték. Lassuk már most a visiták eredményét. Elzött néhány hónappal Bratiano az oroszok czárjánál is kihallgatáson volt, fogadták őt Gorcsakoff és Miklóv hercege. A Romanul akkor is azt mondta nagy kevélyen, hogy minden jól megy; hogy részt veszünk a békékötésben, hogy kapunk annyi száz ágyut és számos győzelmi jelt s hogy ne aggódjunk, mert az emberek embere Bratiano örökösik felettünk. Hát aztán mi történt? Semmi sem teljesedett be és a mi legtöbb: testünköl kivágnak egy darabot. Ily világos tényekkel szemben hiho-tunk-e még a mostani kabinetnek? Nem, feleljük egész bátran. Ezt a haza többségének nevében mondjuk, mert értsük meg egymást, ma néhány eltévedetten kívül az egész haza ezt kiáltja: nem voltatok és nem vagytok hivatások magaslátán.”

Az olvasó láthatja ezekből a sorok között még azt is, hogy ha az orosz nem üthetik, ütök annak volt szövetségeseit. „Batu sasa, sa inteliéga si épa:” az az: ütök a nyeret, hogy értsen a k . . . is . . .

BELFÖLD.

Abrudbánya, 1878. ápril 16.

Abrudbánya hazánk egyik legkisebb fekvésű kisvárosa, melyet térczei, hegye, völgye, erdejés ligetje tesznek regényessé és szép; ezen város derék polgárai a nép szellemi előhaladását, s különösen a társadalom közöszszáljának felvirágzását, emelkedését szivókból óhajtván, ma alapították meg Abrudbányán a „Polgári olvasó- és társalgó egyelet”. Ezen polgári és hazafias intézmény létrejöttét különösen helybeli ev. ref. lelkes Molnár Albert urnak köszönjük, ki szép példával, mint a buzditók egyike járván elől, rövid idő alatt száz tagot gyűjtött össze kik évi 4 frt részvénnyel az egyelet tagjává lettek. Ennek következtében a polgári egyelet megalakulása és szervezése meg is történt. A közgyűlés alkalmával megválasztattak: elnökül Molnár Albert, pénztárnoknak Incze Ferencz, jegyző és könyvtárnoknak Székely János, bizottmányi tagokul id. Miski János, Magyari István, Zöldy Mihály, Glikse János, Viski Samu és Szabó Lajos.

A gyűlés alatt id. Miski János indítványozta, hogy Abrudbánya városának országgyűlési képviselőjét, lelkes hazánkfát, Hegedűs Sándor urat válasszuk meg a polgári egyelet tiszteletbeli elnökének, mely ajánlat általános lelkesedés és éljenzés közt elfogadtatt.

A polgári egyelet szervezése után pár nap-pal később egy közgyűlés alkalmával az elnök tudomásunkra juttatta, hogy Hegedűs Sándor ur t. elnökünk a polgári olvasó egyelet könyvtárának gyarapítására 27 kötet külföldi regényvel és Jókai Mór ur hazánkfia saját műveiből 100 füzettel ajándékozták meg az egyelet; ezen nemes és hazafias pártfogásért Jókai Mór koszorús köl-tőnek az elnök ajánlata folytán a polgári olvasó- és társalgási egyelet tiszteletbeli tagjává választott meg, a tagok lelkes éljenzése, s hálájuk leg-forróbb kifejezése közt, ugyan ez alkalommal el-határozattott a jegyzőkönyvileg is megörökített, hogy könyvtárunk Jókai-könyvtár nevet fog viselni.

Az irodalom pártolása, mint tényezője a társadalom szellemi kifejlődésének, nem kerülte el figyelmünket, mert a bizottmány lelkes, hazafias tagjai 8 magyar és 2 német lapot rendeltek meg egyeletünk számára. Kezdetnek ez is elég szép eredmény.

És most, a midőnszíveinkben a szellemi tűz hazafias lelkes lángja magasra csapott fel, s min-ket egybeforrasztott, tűzzük fel egyeletünk egyes tagjainak homlokára a polgári erény koszoruját és mondjuk ki, hogy minden tagnak szent köte-lessége a polgári egyelet élete, virágzása felett örködni és virasztani.

Abrudbánya, 1878. ápril 16-án.

Fibán Károly,
bánya-megyei műorvos.

Az erdélyrészi háziipar- és iparfejlesztő egyelet alapszabály-javaslat.

1. §.

Czél.

Czélja az egyeletnek az erdélyi részek iparát általában és a házi-ipart különösen fejleszteni és az ipari szakoktatást előmozdítani.

2. §.

Eszközök.

E czélra az egyelet:
a) műipari iskolákat,
b) házi-ipartanműhelyeket állít fel;
c) iparos vándortanítasokat
d) iparkitállásokat rendez;
e) kitűnő iparos ifjak kiképzését elősegíti;
f) egyes ágak fejlesztésére pályázatokat rendez;
g) esetleg folyó-vagy rőpiratokat bocsát ki.

3. §.

Székhely.

Az egyelet központi igazgatásának székhelye: Kolozsvár.

4. §.

Tagjai.

Az egyelettagjai alapító és pártoló tagok. Alapító tag, a ki készpénzben vagy névérték szerint számítandó közhitelű állampapirban legalább 50 fittal járul az egyeleti alapítókéhoz. Az alapító tag az alapítványi tőkét kellő

biztosítás és évi 6% fizetése mellett életében használhatja.

Pártoló tagok, I.) magánosak, kik 6 évre 2 frt tagsági díjra kötelezik magokat, 2.) jogi személyek, melyek ugyanezen időre 1—5 frt évi tagsági díj befizetésére kötelezik magokat.

Tagja lehet az egyeletnek 1.) minden bel- és külföldi egyén, ki a tagsági kötelezettségeknek magát aláveti, 2.) jogi személyek, u. m. egyletek, társulatok, intézetek, megyék, városok, községek.

5. §.

A tagok jogai.

Minden tagnak joga van személyesen, a jogi személyeknek képviselő által a közgyűlési tanácskozásokban, valamint választásokban az általla vagy képviseltje által fizetett évdíjak számának megfelelő szavazattal részt venni.

A törvényhatóságok képviselői minden 100—100 község után 10—10 szavazattal bírnak a közgyűlésen.

6. §.

Az egyelet közegei.

- a) a központi választmány,
- külső választmányok,
- a számvizsgáló bizottságok
- a közgyűlés.

7. §.

A központi választmány.

A központi választmány vezeti az egyeletigazgatását, rendezi be a tanműhelyeket, a külső választmányok s az igazgató meghallgatása után ki-nevezi a tanítókat s a tantervet megállapítja; ugyan-ily módon fogad fel vándortanítókat s egyes ipar-cikkekre pályázatokat ír ki; kiképezésében segélyez iparos ifjakat; a bel- és külföldi piacok szükség-leteinek, a keleti tartományok izlésének tanulmányozásáról az igazgató útján gondoskodik, szóval végérvényesen határoz a közgyűlésnek fen nem tartott ügyeiti ügyekben és előkészíti a közgyűlés tanácskozási tárgyait.

E czélból minden hónapban gyűlést tart, melyben érvényes határozatok hozatalára legalább 6 közgyűlésileg választott választmányi tagnak jelen kell lennie.

Határozatok általános szavazattöbbséggel hozatnak. Egyenlő szavazatok esetén az elnök szavazata dönt.

Joga van a választmánynak magát szakértő és levelező tagokkal kiegészíteni, a kik azonban szavazattal nem bírnak.

8. §.

A választmány tagjai.

- a) elnök,
- két alelnök,
- igazgató,
- pénztárnok,
- titkár,
- a külső választmányok által választott egy-egy képviselő,
- az egyeletbe testületileg belépett erdélyrészi megyék és városok egy-egy megbízottja,
- a közgyűlés által választott 16 választmányi tag.

9. §.

Az elnök.

Hatóságok és harmadik személyekkel szemben az egyeletet az elnök képviseli. Szükség esetén ezen képviselőt az igazgatóra is átruházhatja.

Az elnök vezeti a köz- és választmányi gyűléseket.

10. §.

Az alelnökök.

Az elnököt akadályoztatása esetén az általla felkért egyik alelnök helyettesíti.

11. §.

Az igazgató.

Az igazgató a köz- és választmányi gyűlések tárgyainak előkészítője és határozatainak végrehajtója. A felállítandó iparoskolák és tanműhelyek felállításának helye, tantervi, berendezése és költségvetése iránt; a vándortanítások, és a hazai ipar emelésére irányzó mindenemű intézkedésekről tervezetet készít és beterjeszti a választmánynak. Felügyel az összes iskolákra és tanműhelyekre; a hiányok pótlásáról és a készített iparcikkek piacáról gondoskodik. Rendszerint egy évben kétszer, szükség esetén azonnal, a választmánynak jelentést tesz működéséről s a tanműhelyek állapotáról.

12. §.

A pénztárnok.

A pénztárnok vagyoni felelősség mellett s a központi választmány utasítása szerint kezeli az egyelet összes vagyonát. Számadását minden év decz. 31-ikén bezárja s legközelebb a következő év január 31-ikéig a központi választmánynak benyújtja, mely azt a számvizsgáló bizottságnak kiadja.

13. §.

A titkár.

A titkár az igazgató utasításai szerint vezeti az egyelet irodai teendőit és szerkeszti a köz- és választmányi gyűlések jegyzőkönyveit. A jegyzőkönyvet minden köz- és választmányi gyűlés után az elnök által a gyűlésen jelenvolt és erre felkért két tag hitelesíti, az elnök és titkár aláírják.

14. §.

A külső választmányok képviselői. Mindenik külső választmány a központi választmányba egy-egy képviselőt választ, kiknek megbízatása a külső választmányok választási idejének elteltével jár le.

15. §.

A megyék képviselői.

Minden, az egyeletbe testületileg belépett megye alispánja és minden olyan város polgármestere, mely legalább 50 évdiálljával egyenlő értékű javadalmazással mozditja elő az egyelet céljait, hivatalból tagja a központi választmánynak, s jogában áll ott képviselnetni magát.

16. §.

A választmányi tagok.

Az elősorlatokon kívül a közgyűlés maga tagjai közül 16 választmányi tagot választ, a kik közül legalább nyolcnek a székhelyen kell laknia.

17. §.

Az egyelet tisztviselői a közgyűlés által általános és a választmány többi tagjai viszonylagos szavazattöbbséggel 3 évre választatnak és az igazgató és a titkár kivételével rendes fizetést nem huznak. A pénztár kezeléséért az illetőknek a közgyűlés által időről-időre meghatározandó százalék járul.

18. §.

A külső választmányok.

Minden olyan helyen, hol az egyelet tanműhelyeket állít fel vagy az ipar emelésére oly intézkedést tesz, mely állandó felügyeletet igényel, egy külső választmány alakíttatik, mely a tanműhely vezetésére, a tanítóknak ifjakkal való bábásmódjára felügyel, és minden felében a választmánynak, szükség esetén időközben is az igazgatónak jelentést tesz.

A külső választmány rendszerint öt tagból áll és az iskolát segélyző hatóság meghallgatása után tagjait a központi választmány nevezi ki — Az egyes hatóságok által tett áldozatokhoz képest azonban; egy a választmány tagjainak számát, mint kinevezetéseiket és hatáskörüket illetőleg a központi választmány engedményeket tehet, mi mindannyiszor külön egyezség tárgyat képezi.

Gyűléseikre és működésükre nézve a központi választmány által megállapítandó ügyrend irányadó.

19. §.

A számvizsgáló bizottságok.

Minden évi rendes közgyűlés alkalmával, egy 3 tagu számvizsgáló bizottságot választ, mely a jövő közgyűlést megelőzőleg 15 nappal átvizsgálja a pénztárnok zárszámadásait s idején benyújtja a központi választmánynak, mely véleményes jelentés mellett azt a közgyűlés elé terjeszti.

A számvizsgáló bizottság állandólag felügyel a pénztárra és számadásokra és kötelessége minden évben legalább kétszer véletlen számvizgálatot tartani.

20. §.

A közgyűlés.

A közgyűlés képviselője az összes tagoknak és határozatait minden tagra kötelezők.

Tárgyai: a.) a tisztviselők és a központi választmány tagjainak megválasztása.

b.) a központi választmány az igazgatópénztárnok jelentései és egyéb előterjesztései felett határozathozatal.

Közgyűlés rendszerint minden év első negyedében egyszer tartatik, napját 2 héttel előbb a tárgysorozat közzététele mellett a választmány teszi közzé. Rendkívüli közgyűlést a választmány vagy 30 tag írásbeli kívánatára az elnök hív össze.

Határozatok általános szavazattöbbséggel hozatnak és érvényes határozatok hozatalára legalább 30 tagnak jelen kell lennie. Ha a gyűlés határozatképtelen, 15 nap alatt azon kijelentéssel, hogy a közgyűlés a megjelölt tagok számára való tekintet nélkül határozatképes lesz, új gyűlés hivandó össze, melyen a megjelöltek számukra való tekintet nélkül határozhatnak.

21. §.

Felosztás.

A felosztást csak az e czélra összehívott közgyűlés a szavazatok két harmadával határozhatja el. Az egyeleti vagyon ez esetben is csak ipari czélok előmozdítására fordítható ez utolsó közgyűlés határozata értelmében.

22. §.

Legfelsőbb felügyelet.

Az egyesület a m. kir. közoktatásügyi miniszterium vagy e czélra külön kinevezett bizottság felügyele alatt áll s iskolai berendezésében a miniszterium által netalan kiadandó rendeletekhez alkalmazkodik.

TANÜGY.

Az erdélyrészi ev. ref. középtanodái tanárok értekezlete.

Az erdélyi ev. ref. tanodák tanárai, miként már előre jelezve volt, az idén Szászvároson tartották meg szokásos értekezletüket. Folyó hó 15-én nyílt meg ez értekezlet a ref. gymnasium nagytermében, mely részt az egybegyűlt tagokkal, részt a tanügy iránt érdeklődő közönséggel teljesen megtelt.

Az elnök, Sándor János, a Kün-tanoda ez idő szerinti igazgató tanára csinos megnyitó beszédet tartott, melyben emelkedett hangon adott kifejezést a tudomány nagy fontosságára felől. Rámutatott az eszme életrevalóságára, mely a tanévi értekezleteket megtérmentette. Végül azon óhajzással nyíltja meg a gyűlést, hogy a midőn az ifju Kün-tanoda ismét közelebb fogadhatja a tanári testületet, akkor már teljes koru, hatalmas és erős férfivá nőhessen!

Ezután az értekezlet jegyzőkönyvének vége:

